

La setmana passada Teatre Principal tornava a la vida després de passar sis anys tancat. Els actes inaugurals culminaven més de dos anys d'obres intenses que l'han canviat per dins per fer-lo més segur, més funcional i amb més capacitat d'acollir grans muntatges escènics. És una de les remodelacions més importants que ha tingut l'edifici al llarg de la seva dilatada història de 340 anys d'existència.

Un teatre, diversos noms. L'any 1662 l'Hospital General de Mallorca tingué la idea de destinar uns terrenys que eren de la seva propietat a construir-hi una sala de representacions per recaptar fons per a l'activitat hospitalària. Així ho va fer. El 1667 s'inaugurava la Casa de les Comèdies, amb capacitat per a vuit-centes persones distribuïdes en platea, amfiteatre, cassola i llotges, tal i com era preceptiu aleshores per separar escrupolosament el públic segons les seves diferències socials. L'edifici era modest, amb una senzilla façana sense ornamentació i amb un porxo. Tampoc és que fos un prodigi d'arquitectura funcional: la gran sala interior era dividida per dos arcs que, a banda de sostenir el sòtil, dificultaven la visió de l'escenari de molts espectadors. Tanmateix tingué prou èxit i els palmesans, i molts mallorquins, sovintejaren la Casa de les Comèdies fins que el 1692 la desgràcia s'abaté sobre ella i s'enfonsà parcialment l'estructura. Així va ser com va sofrir la primera reforma que s'acabà el 1694. Amb una aparença més sòlida, pareixia que la Casa de les Comèdies hauria de viure molts anys, però els avatars de la història el tornaren a afectar. Dinou anys després, amb la guerra de Successió de 1715, s'hagué de convertir en seu del Regiment d'Infanteria de Galícia, desplaçant a l'illa.

No gaire temps després d'acabar la guerra recuperà la seva naturalesa. Al llarg de les següents dècades del segle XVIII l'èxit acompanyà novament la Casa de les Comèdies. Tant que quan complí el primer segle d'existència es començà a fer evident la necessitat d'ampliar-la. No va ser, però, fins el 1788 quan el porxo va ser substituït per una arcada de tres ulls que permeté elevar un pis més. Amb el començament del segle XIX l'edifici passa a tenir titularitat pública i se'l queda la Diputa-

Reneix el Teatre Principal

El Consell de Mallorca inaugura la reforma del Principal després de tres anys d'obres i sis d'estar tancat.

ció Provincial de Balears. Tot i la reforma de vint anys enrere, l'edifici no devia ser gaire consistent ni adequat perquè la Diputació es plantejà reformar-lo a fons. Tanmateix els tècnics provincials no trobaren la fórmula adequada, tal era el mal estat de l'estructura. Així doncs, el 1854 fou tancat, esbucant i construït de bell nou. La Diputació s'hi gastà molts sous. D'estil classicista tardà, projectat per Antoni Sureda Villalonga, i amb decoracions del mestre francès Félix Cagé, el nou teatre, amb capacitat per a 1.300 assistents, aspira-

va a ser la seu de la més selecta distinció social palmesana, mallorquina i fins i tot balear. Per estar a l'alçada fins i tot se li canvià el nom. El batejaren com el Teatre de la Princesa, en honor d'Isabel II. Havia adquirit la seva fesomia exterior que, a grans trets, encara té.

Depositari d'una mena de la maledicció, cinc anys després de ser inaugurat, l'any 1859, s'hi declarà un incendi tot just acabar la representació de l'òpera *Macbeth*, de G. Verdi i quedà destruït en bona part. Gairebé només se salvaren la façana i les parts exteriors. La Di-

putació ordenà als mateixos arquitecte i decorador que el reconstruïssin reproduint l'original fil per randa. El 1860 era inaugurat novament, amb les presències estel·lars d'Isabel II i el que més tard seria el rei Alfons XII. Potser per l'assistència de l'hereu canvià un altre pic de nom i va passar a dir-se oficialment Teatre del Príncep d'Astúries.

Poc va durar el tercer nom, perquè els avatars de la història una altra vegada afectaren el ja vetust teatre. La revolució de 1866 destronà Isabel II i les autoritats de la Diputació decidiren rebatejar l'antiga Casa de les Comèdies –que ja tenia més de dos segles– amb el nom actual: Teatre Principal.

Potser el nom soni grandiloqüent, però era pertinent. Tant els membres de les altes classes socials –aristocràcia, burgesia...– com tot aquella persona que tingués aspiracions de relacionar-se amb la selecció social, havia d'anar al Principal. Durant la segona meitat del segle XIX i fins ben entrat el XX el

Principal fou molt més que un simple teatre. Tot i que també ho era, és clar, i orgullosament classista: en el seu escenari es representava "l'alta escola escènica" –com així deia la premsa coetània–, deixant els "espectacles menors" per als teatrets populars. Tanmateix, anar al Principal era quelcom que transcendia l'acte cultural. En els entreactes, els cavallers joves de bona família intentaven alternar –dins els usos de l'època: mirades furtives, un somriure des de la llunyania...– amb les al·lotes fadrines d'igual condició. El Principal esdevingué "un temple de la distinció social" –així el definia *La Última Hora* el 1896– en el qual s'iniciaven relacions que acabarien amb festeig i potser nocces, s'hi feien negocis i tothom que volia ser important, o aparentar ser-ho, hi havia d'anar: no només a gaudir de l'obra representada sinó sobretot a veure i ser vist, a relacionar-se.

L'any 1881 s'hi instal·là l'electricitat i el 1895 va ser novament reformat,

aquesta vegada per l'arquitecte Joan Guasp: es modificà el cos central de la façana i s'hi afegí un pis nou. La nova decoració s'encarregà a Ricard Anckerermann, un decorador que aleshores feia furor entre les classes benestants. Per exemple, a ell és deguda l'ornamentació del més selecte dels clubs socials d'aquell temps a Balears: el Cercle Mallorquí (avui seu del Parlament; en què la sala de les Cariàtides, avui saló de plens, era el saló de ball de la més distingida selecció social).

En el primer terç del segle XX el Principal va continuar gaudint del favor del públic. Tot i que va continuar essent escenari de la vida social classista, a poc a poc es va anar popularitzant. Entre 1932 i 1935 una nova reforma augmentà el nombre de localitats. I entre 1950 i 1960, així com el 1975-1976, dues reformes més modernitzaren l'edifici i canviaren el mobiliari.

El 1977 la Diputació es va fer càrrec de la gestió –abans la cedia, mitjançant concessió, a una empresa– i el 1978, fruit de la instauració de la preautonomia, passà a mans del Consell General Interinsular per, finalment i amb la desaparició de la Diputació, ser responsabilitat del Consell Insular de Mallorca l'any 1980.

En els últims quaranta anys la programació del Principal ha lluitat amb la de molts teatres més que s'han anat obrint a Palma i a Mallorca. Això, juntament amb una gestió dels seus responsables no sempre ben acurada, el feren entrar en una franca decadència. A partir de 1995 el Consell intentà impulsar-lo novament com el teatre de referència per a tota l'illa i totes les Balears. Però el seu estat tornava ser bastant penós. Els anys pesen, i el Principal, amb quatre segles a sobre i a pesar de les reformes i reconstruccions, no pogué afrontar els reptes de la modernitat. L'any 2000 tancà les portes. El Consell inicià les obres –després de molts d'endarreriments– el 2004 de la intensa reconstrucció interior que l'han convertit en un teatre modern, dotat amb les últimes tecnologies, més segur i amb més capacitat per oferir espectacles que abans no podia. El Principal ha tornat a renéixer, com tants altres cops al llarg dels seus 340 anys d'existència.

Miquel Payeras